

већа дела и мањој (од 12 односно 6 поротника) за мања дела, с тим да су дужни да суде само по закону, онемо што пише у Законику, а не да суде из страха од цара.

2. Уставност у Новом веку – утицај природноправних схватања на појаву и доношење првих устава у свету

Иако је средњи век оставио дубоке трагове на развитак уставности, тек је XVIII век био у правом смислу век уставности. То је било време политичког и филозофског рационализма које је прокрчило пут идеји писаног устава. Рационализам је рођен у Енглеској и он је био идеологија трећег сталежа у борби против феудалних друштвених односа и институција. Рационалистички филозофи су припремили духовну и политичку климу која ће постати темељ за конституисање нове политичке организације друштва засноване на идеји о писаном уставу, највишем закону једне земље. Ближе гледано, извор идеје о писаном уставу се налази у теорији и школи природног права из XVII и XVIII века. Ова школа има своје античке корене и узор у учењу софиста о праву природе али и Аристотеловом учењу о праву које је у складу с природом, заједничко за све људе и које има свој узор у природи и правичности. Суштина овог учења, ове школе, је да постоји један природноправни поредак, природно право независно од државе које стоји изнад државе и њеног права. То природно право се састоји из вечитих и непроменљивих права која произилазе из саме природе људи и друштва и која нису нигде формулисана него су саставни део природе човека и друштва. Та права људи имају и стичу самим рођењем и она као таква су неотуђива и нико им их не може одузети. Циљ државе коју људи стварају је да штити та права и циљ позитивног права је да се прилагођава том природном праву. То је зато што то природно право одговара човеку и његовој природи па све што није у складу с тим не треба да важи, да се примењује на друштво и односе који владају у њему. Позитивно право као дело људског разума никад не може да буде савршен поредак који задовољава човекове моралне потребе. Уз позитивно право и законе људи су увек истицали идеал правде, достојанства, једнакости и др. као вредности које треба да поштује сваки правни поредак. То су границе сваком законодавцу јер сви закони и други прописи морају да их уважавају и буду усмерени у правцу постизања тих циљева и идеала. Без обзира на античке узор и корене, на софисте и касније филозофе који су ширили њене идеје, школа природног